

tinguitur. Verum ex eo quod alia sit realitas materiae alia vero realitas formae, nequaquam consequitur sive in composito substantiali sive in composito accidentali plura esse entia quae actu inter se remaneant distincta, adeoque dari actualement entitatum pluralitatem. Evidenter enim integram servat hanc distinctionem, ille qui affirmat in corpore frigido unum fuisse ens, istud ens secundum se totum fuisse aliquatenus modificatum et factum esse calidum, deinde ad aliam speciem transiisse, proindeque unum esse realiter amissum, aliud vero esse acquisitum, salva manente unitate totius, per singula momenta motus. Illud sane quod dumtaxat logice distinguitur a ceteris, non corrumpitur deficitque ab essendo, ceteris in ordine physico remanentibus; verum id non contingit nisi circa realiter distincta.

Eadem ratione explicatur materiam et formam sibi mutuo communicare realitatem suam, ex iis oriri entitatem tertiam cui utraque est intrinseca. Corpus enim frigidum est mutatum in calidum, una species in aliam; forma accidentalis aut substantialis est corrupta per accidens, corrupto composito; forma nova est generata, generato composito. Igitur entitas frigoris nunc corrupta — et idem dicendum est de forma substantiali — communicata erat entitati subjecti; ex his duabus constituebatur entitas tertia, nempe corpus frigidum quod ad alium statum transit. Ita etiam realitas caloris, eodem modo corruptibilis, communicata est realitati subjecti constituitque cum ea entitatem unam.

Ex his constat veritas effatorum scholasticis solemnium: *Forma proprie non fit, neque est, neque agit; compositum est, fit, agit; forma vero fit per accidens seu confit, est id quo compositum est et fit.* Sane si in composito forma est ens manens distinctum a materia, falsum est istam entitatem non fieri, non esse, non agere. Ista locutiones non sunt verae nisi admittatur unam esse stricte entitatem; haec enim tunc generatur et corrumpitur, haec agit et est, forma autem revera est id quo illa entitas est et agit. — *Forma educitur ex potentia materiae* h. e. sub influxu causae efficientis extrinsecae, materia intrinsecus mutatur, fit actu id quod erat potentia. Iterum hoc verissimum est, si una ponitur esse entitas quae transmutatur. — *Accidens non est ens sed entis ens.* Profecto si accidens remanet actu distinctum a substantia, non videtur quare vocari nequeat ens. — Perspicuum etiam est sententiam modo expositam significari aut supponi sequentibus: *Forma nihil aliud est nisi actualitas materiae. Materia autem est pura*

potentia. — Oportet ut materia creetur sub aliqua forma. — Materia sine ulla forma absolute non potest a Deo conservari in essendo. — Materiae non nisi una inesse potest forma, non tantum formaliter inspecta, sed etiam entitative.

SECUNDUM SYSTEMA est Suarezii. Admittit in composito, tum substantiali tum accidentali, componentia remanere actu inter se distincta, adeoque dari actualement pluralitatem entitatum.

Iis contineri apparet fundamentalis ratio ceterorum quae Suarezio peculiaris esse duuntur: Quia enim in substantia completa, materia remanet distincta a forma, ideo materia ex formali sua ratione non est pura potentia sed *actus* absolutus secundum quid; ideo etiam materia potuisset absolute loquendo creari sine ulla forma et conservari sine forma. Ob eandem rationem materia et forma inter se uniuntur per modum aliquem, qui ex munere suo appellatur *modus unionis*. — Quoniam in continuo partes integrantes formaliter consideratae, sunt actu distinctae inter se, uniuntur indivisibilibus copulativis quibus est realitas distincta a continuo, proindeque totum continuum quaquaversus terminatur indivisibilibus terminantibus. — Cum in composito accidentali, actualis habeatur entitatum pluralitas, substantia nempe et accidentibus remanentibus inter se distinctis, idcirco uniuntur modo *inhaerentiae*, cui, haud secus atque modo *unionis*, sua competit realitas imperfectior realitate accidentis, mediam sedem quadantenus habens inter ens proprie dictum et nihilum.

ARTICULUS II.

CRISIS DYNAMISMI ET ATOMISMI.

§ I. Crisis dynamismi.

Thesis 1^a. A vero deflectunt Dynamistae in explicanda corporum constitutione. Falsum enim est moleculas chemicas constare ex elementis formaliter simplicibus, quorum tota essentia reponatur in eo quod sint vires; sive elementa dicantur esse virtualiter continua, sive formaliter distantia.

14. I^a PARS. *Atomi et moleculae chemicae non constant ex elementis formaliter simplicibus.*

PROB. I^m ARG. Petitur *ex consecrariis Dynamismi*.

Illud admitti non potest e quo sequeretur, tum extensionem, tum qualitates proprias, ratione quarum corpora sensibus apprehenduntur, ne causaliter quidem corporibus inesse, adeoque e quo sequeretur perceptionem corporum determinari ideis innatis aut ab ipso Deo. — Atqui utrumque est consequens ex eo quod atomi et moleculae constarent ex elementis formaliter simplicibus, sive dicantur virtualiter continua, sive formaliter distantia. Ergo.

Prob. 1^a pars Min. Ut extensio inesset causaliter corporibus, oporteret ut elementa simplicia, ob exiguitatem vacui quod inter ipsa intercedit, apparere possent tamquam inflata. Atqui elementa simplicia tamquam inflata, seu tamquam extensa, apparere nequeunt. Ergo.

Prob. Min. Posita hac sententia : a) entitates elementorum sunt simplices; b) organum quo percipitur istud elementum, constat et ipsum elementis simplicibus; consequenter c) species repraesentativa, utpote modus substantiae formaliter simplicis, erit etiam formaliter simplex. Atqui, his stantibus, non videtur quomodo possibile sit elementa formaliter simplicia, apparere tamquam inflata, seu extensa. Ergo.

Dices : Puncta simplicia sunt in motu; ob celeritatem suam motus non percipitur; idcirco puncta apparent extensa.

Resp. Tota difficultas solvenda manet. Si enim *extensum* aliquid se movet, optime intelligitur quomodo appareat uti insignitum majori extensione, quam est extensio qua revera gaudet. Tale enim extensum se movere, perinde est atque illud occupare successive diversas partes spatii; in singulis autem partibus ita organa modificat, ut modificationes quasi simul habeantur. At non intelligitur quomodo hoc contingere possit in sententia dynamistica; quomodo enim entitas simplex in singulis punctis spatii in quo se movet, potest sensui apparere uti aliquali extensione donata?

Prob. 2^a pars Min. Ex probatis *extensio* non inesset causaliter corporibus. Ergo etiam *sensibilia propria* non inessent causaliter corporibus.

Prob. *conseq.* Extensio inseparabiliter apparet connexa ali-

cui sensibili proprio; qualitas extensioni : Extensum enim non apprehenditur, nisi in quantum est coloratum, vel durum, et ita porro; vicissim qualitates non apprehenduntur, nisi tamquam extensae. Idcirco si corpus determinat perceptionem unius, determinat perceptionem alterius; si non potest determinare unius apprehensionem, neque natum erit determinare perceptionem alterius.

II^m ARG. Admisso atomos constare ex elementis simplicibus, unum ex his duobus est consequens : a) vel actio immediata in distans est admittenda, tum elementorum ponderabilium et imponderabilium atomi inter se, tum unius moleculae in aliam; b) vel elementa inextensa in sphaera activitatis suae sunt definitive praesentia. Atqui utrumque est falsum. Ergo.

A. REJICITUR ACTIO IN DISTANS : 1. *Praemittitur notio actionis* : Agere est producere effectum; effectum produci, idem est atque effectum in fieri pendere ab agente, sive sustineri ab eo. — Unde sic : Ut agens creatum immediate in distans agat, requiritur ut effectus immediatus distans pendeat ab agente in suo fieri, ab eo sustineatur. Atqui hoc absurdum est. Ergo.

Prob. Min. Ut effectus immediatus distans pendeat in suo fieri et sustineatur ab agente, agens debet esse praesens in distans. Atqui absurdum est aliquid esse praesens in distans, sive praesens in loco qui distat a se. Ergo.

Patet major quia ut aliquid sustineat alterum, illudque habeat a se pendens, debet esse ibi ubi sustinet.

2. Agens creatum non agit in tempore in quo non est neque per seipsum neque per aliud. Ergo non agit in loco ubi non est.

Prob. *conseq.* Respectu passi idem videtur esse separari ab agente secundum locum et separari secundum tempus.

B. REJICITUR PRAESENTIA DEFINITIVA. 1. Eo quod elementa corporea essent definitive praesentia, sequeretur materiae convenire eundem modum praesentiae, atque spiritibus, entibus cognoscitivis. Atqui hoc admitti nequit : Modus enim praesentiae entium cognoscitivorum, videtur non posse attribui materiae, quin natura cognoscitiva eis tribuatur; nam modus praesentiae (uti et potentia activa et passiva), videtur immediate derivari ex essentia, eique proportionari; quo enim modo aliquid est in se, hoc modo est hic vel illic.

Conf. Inductione. Diversis naturis diversus est modus praesentiae. Sic natura divina requirit immensitatem, anima spiritalis praesentiam definitivam in corpore humano.

2. Consequeretur etiam ens aliter operari atque est, contra axioma *operari sequitur esse*: Operatio enim esset entitative composita (ideo enim vis dicitur virtualiter extensa), ens autem esset formaliter simplex. Deinde ens esset totum in toto, et totum in singulis partibus, operatio autem, videlicet attractio et repulsio, talis non esset, sed esset multiplex et distincta.

15. II^a PARS. *Falsum est totam elementorum simplicium essentiam in eo reponi quod sint vires.*

I^m ARG. Ex ipsa adversariorum positione, elementa simplicia, ex essentia sua, attrahuntur et repelluntur. Atqui quod tale est, non est secundum totam essentiam vis, potentia agendi; sed ex eadem essentia, est potestas passiva, sive patiendi. Ergo.

II^m ARG. Tota essentia rei reponi nequit in eo, quo res non distinguitur sufficienter a ceteris. Atqui elementa corporea non sufficienter distinguuntur a ceteris, eo quod sint vires; sic enim non sufficienter distinguuntur a substantiis spiritualibus, quae etiam sunt vires. Ergo.

Coroll. Ergo in quolibet corpore inest principium quod habet entitatem substantialem, extensam, continuam, per spatium diffusam; sive in ordine rerum habetur continuum formale.

§ 2. Crisis atomismi.

Thesis 2. Merito rejicitur dogma Atomismo proprium.

Sensus. Dogma Atomistarum hisce praecipuis capitibus constat:
a) Essentia, sive moleculae, sive atomi, sive corpusculorum atomum constituentium, reponitur in sola extensione, exclusa omni vi agendi.
b) Proprietates ad essentiam consequentes, sunt mobilitas et impenetrabilitas.
c) Omnis vis agendi accidentaliter et ab extrinseco substantiae corporae supervenit, et consistit in motu locali recepto et communicato.

16. I^a PARS. *Extensio sola non est essentia moleculae, vel atomi, vel corpusculorum in quae atomi ultimo resolvuntur.*

PROB. I^m ARG. Illud non est essentia corporis, quod: a) non concipitur esse primum; b) rem ab aliis non secernit. Atqui extensio non concipitur esse primum in corpore; nec corpus a ceteris secernit. Ergo extensio non est essentia corporis.

Prob. Min. Etenim a) prius est habere partes, ratione quarum aliquid sit extensum, quam esse extensum; b) sic corpus non secernitur a vacuo.

II^m ARG. Illud non est essentia corporis, e quo consequens esset spatium esse corpus. Atqui eo quod extensio esset essentia corporis, consequens esset spatium esse corpus; spatium enim concipitur uti extensum. Ergo.

Prob. Maj.: a) Spatium possibile est infinitum actu; sed repugnat corpus actu infinitum. Ergo repugnat spatium esse corpus, et proin illud non est essentia corporis e quo hoc flueret.

b) Eo quod spatium esset corpus, vacuum esset absolute impossibile; sed hoc dici nequit. Ergo.

c) Duo corpora, nimirum spatium, et corpus aliquod in spatio locatum, se naturaliter compenetrarent; sed duo corpora non valent se naturaliter compenetrare.

III^m ARG. *Ratione theologica* falsitas atomismi sequenti modo colligitur: Illud non est essentia entis, quod non convenit omni et soli ei, cujus essentia quaeritur; atqui extensio non convenit omni et soli corpori. Ergo.

Prob. 1^a pars Min. Non omni: Nam non convenit corpori Christi definitive praesenti sub speciebus Eucharisticis, nisi cum explicatione addita, videlicet essentiam corporis esse extensionem *aptitudinalem*, non vero *actuaalem*.

Prob. 2^a pars Min. Non soli: Nam convenit accidentibus panis et vini remanentibus post consecrationem, et consequenter convenit omnibus accidentibus corporeis.

Ad cujus argumenti vim evacuandam, coguntur atomistae catholici asserere, pani et vino non esse accidentia absoluta, cum his nullum corpus instruat; proindeque modificationes organicas, quibus percipiuntur qualitates panis et vini, determinari, sive per Deum, sive per ipsum corpus Christi definitive praesens, sive per atomos aetheris, prius substantiae panis et vini admixtas, et, consecratione peracta, eundem ordinem inter se servantes.

17. II^a PARS. *Impenetrabilitas et mobilitas non sunt proprietates illius, cujus essentia in sola extensione reponeretur.*

PROB. A. *Impenetrabilitas non est proprietas, etc.* Extensio, quae ponitur esse essentia corporis, sane non est extensio localis actualis; haec enim non convenit corpori Christi, definitive praesenti in mysterio Eucharistiae; igitur asserti tantum potest extensionem entitativam et aptitudinalem localem esse corporis essentiam. Hoc praemisso, sic probatur secunda pars :

Illud non est proprietas entis, quod ex entis essentia non pullulat. Atqui impenetrabilitas ex extensione entitativa et aptitudinali locali non pullulat. Ergo impenetrabilitas non est proprietas illius entis, cujus sola extensio esset essentia.

Prob. Min. Extensio entitativa, per se sumpta, a re extensa non excludit compenetrationem per aliud. Hoc enim colligitur non tantum ex mysterio Eucharistiae, sed etiam ex eo quod ad impenetrabilitatem requiritur, vel ut corpus active resistat, vel ut actu habeat ubicationem circumscriptivam, seu extensionem localem actualem, naturaliter postulanti ut diversae partes diversum locum occupent, et ut totum corpus occupet locum diversum a loco ceterorum corporum. Ergo impenetrabilitas non sequitur necessario ad extensionem entitativam.

B. Mobilitas non est proprietas, etc. Impenetrabilitas non est hujusmodi proprietas. Ergo nec mobilitas.

Patet consequentia quia mobilitas (posse moveri ab alio corpore), praesupponit impenetrabilitatem, et ex ea oritur. Ratio enim, ob quam corpus corpore moveri queat, est quia ei est impenetrabile.

18. III^a PARS. *Asserti nequit omnem vim corpusculis advenire extrinsecus.*

Sensus. Asserti nequit corpuscula movere et agere, eo tantum quod ipsa moventur, et sic motum communicant, nulla vi ipsis necessario et ab intrinseco insita tamquam proprietate. Quocirca dici nequit Deum primitus corpusculis indidisse motum talem, ut ex collisione corpusculorum enatae sint atomi diversarum specierum; ex collisione atomorum, moleculae; ex collisione molecularum, corpora.

PROB. I^m ARG. Illud nequit admitti e quo consequens esset

vel casu, vel continuo interventu Dei corpuscula moventis, sequentia haberi : a) generatim diversarum specierum et typorum constantem recurrentiam, adeo ut nulla species pereat, nulla nova species oriatur ; b) speciatim eas combinationes ordinatas, eamque unitatem inter atomos, quae requiruntur phaenomenis vitae psychicae, et vitae vegetativae. Atqui hoc esset consequens, eo quod omnis motus et omnis vis corpusculis adveniret extrinsecus. Ergo.

Prob. Min. Nequit Deus indidisse atomis eum motum, e quo praevidit consecuturam esse remanentiam specierum. Nam, a) ex motu atomorum plurimarum quaecumque combinationes semper fieri possunt, si nulla vis eis est essentialis; b) libertas hominum motus atomorum diversimode modificat. Ergo constantia specierum attribuenda esset aut casui aut continuo Dei interventui (Cfr. n. 19).

II^m ARG. Illud nequit admitti, quo admissio, non videtur quomodo atomi coalescant firmiter in unam moleculam. Atqui eo quod omnis vis corpusculis extrinsecus adveniret, nullaque eis esset innata, non videtur quomodo atomi coalescant firmiter in unam moleculam. Ergo.

Scholion. Atomismi-dynamismi falsitas tacta jam est nonnullis argumentis theseos primae, et theseos secundae. Insuper refutatur thesi tertia, haud secus atque priora systemata. Tria enim haec systemata inter se conveniunt in reprobanda omni substantiali transformatione.

ARTICULUS III.

DE SYSTEMATE PERIPATETICO.

Ex thesi I^a de Dynamismo tanquam corollarium fluit elementa, quibus constat molecula, non esse formaliter simplicia sed continua. Ex argumentis ejusdem theseos consequens est moleculas corporis se mutuo attrahere et repellere, non quidem in distans, sed dum sunt contiguae.

Reliquum igitur est ut demonstremus ea, quae exponendo systema